

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ՊԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ամսօրը 26րդ շրջանի բաժնորդագրին է 20 Փրանք. Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար 10 Փրանք, ԿԱՆԻՍԻ Կարելի է նաև բաժնորդագրութիւնը քանի որ համար որ ուղղութիւն, ամէն մէկ ամսականը 2 Փր. (Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար 1 Փր.) հաշուելով: Նոժար և ծրար պէտք է լրիւ այս հասցէով: M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԻՉ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ ||

1910 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21 ԴՆ

(Հ. Տ. Գիտեմքեր 8)

ՊԱՅՆՈՒԹՅԱՆ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կատարած միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Գրողները չեն վերագործուին չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կը գրուեն ինչպէս և Փրանքներէն չկտրուի: Ծանուցում 1 միջակայքը 1 սանդղակարժէ. 1 քաղաքի շահագործ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲՈՎԱՆ ԳԱՅԻՆ ԹԻԻ

Քանակութիւնն քի որ սկսեցին. — Ռուսաց լաւագոյնները. — Նամակ Ամերիկայ Միացեալ-Նահանգներէն (Շիքալո). — Հայերի Թիւրքիա. — Զմիռնի եկեղեցիի բազիլի մէջ պատահած մահաւոր կոտորած. — Պատարկութեան (Մայրենի լեզուի). — Թիւրքիայէն լուրեր. — Պարսկաստան. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Մանուկներ:

ՔԱՆԱԳԱՅԻՆ ԹԻԻ ՈՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Ոմանք մեզ կը հարցնեն մեղադրանքի չեղումը մը թէ ինչու Արմէնիան չառ գործիչներ չունի ամէն կողմ տարածուած:

Այդ հարցում ընդհանրապէս Արմէնիայի սկզբունքն ու գործելու գրութիւնն որոշ չեն բարձրած:

Աւելորդ է ըսել թէ անշուշտ փափաքելի է շատ գործիչներ ունենալը. բայց, մեր սկզբունքով, այդ գործիչներ գործին համար պատրաստուած մարգեր պէտք է լինին, ապա թէ ոչ օգուտ բերելու տեղ միայն կը հասցունեն շատ անգամ և զուրկ կը լինին հաստատարութեան ու յարատեւութեան ոգիէն որ այսպիսի դժուարատար գործերի մէջ յաջողութեան էական պայմանն է: Իսկ պատրաստութիւնն ալ ժամանակ և յատուկ ուսումնասիրութիւն կը պահանջէ: Ինքնին հասկնալի է ուրեմն որ այդպիսի գործիչներ քիչ ժամանակի մէջ չեն հասունար և շատ չեն ինքնաբերական:

Բայց մենք աւելի կը փնտռենք գործիչներ որակութիւնը քան թէ քանակութիւնը: Քիչ բայց գործին համար պատրաստուած գործիչները կրնան աւելի օգտակար լինել ազգին, քան թէ առանց իրար լաւ հասկնալու, խառնադանձ վիճակի մէջ և այլ և այլ նկատումներով իրար մօտեցած և իրար կապուած բազմութիւն մը: Մենք օրհնած չուր սրտիկով մը կըրտելու պէս ամենքը մեզ հետ միացած համարելու և այդպէս արուեստակերպ (fictif) ոյժ մը ենթադրելով գործի ձեռնարկելու և կու-

սակցութիւն մը կազմակերպուած ներկայացունելու համար չենք:

Եթէ քանակութիւն պէտք է լինէ. տընենք, 5 միլիոն Հայ կայ. որ ըսել է Յոյներէն, Պուլկարներէն, Սերպերէն, Գարապապիներէն և այլն աւելի շատուր է մեր ազգ. բայց ինչ օգուտ ունին այդ միլիոններ երբ բան մը չեն կարող ընել: 5,000 Հայ, գործին համար պատրաստուած, շատ մեծ գործ կրնայ կատարել, մինչ գարեթի լի վեր միլիոններով կը շարունակենք ստրկական վիճակի մէջ մարդ վարդաւանք 60,000 հոգի էին որոնք հիմակուրէն շատ աւելի միլիոններով համարուող Հայ ազգը կըցան փրկել: Կուտողները քանակութիւնը չեն այնչափ որ կը յաղթէ, այլ որակութիւնը: Դեռ քանի՞ տարի եղաւ որ մենք ամենքս ալ գիտենք թէ 40 միլիոն ճափոնցին 400 միլիոն Զինացիին յաղթեց:

Գաղափարի կուտին համար պէտք է մարդ պատրաստել, որովհետեւ այդ կուտի մէջ գործիչների քանակութեան աւելի որակութեան մէջ պէտք է փնտռել յաղթութիւնը:

Մ. ֆ.

(Արմէնիա ԺԴ տարի, թիւ 62
1899 մարտ 15)

ՈՌԱՍԻՆԱԿ ԲԱՆՏԱՐԿԱՆՆԵՐԸ

Վերջին լուրը որ կը ծանուցանէր տաղանդաւոր գրագէտին՝ Ա. Ահարոնեանի առողջական ծանր վիճակը Նովոյէրքասքի բանտին մէջ, ընդհանուր սրտամտութեամբ և ցասումով լեցուցած է Թիւրքիայ ժողովուրդին սիրտը՝ հանգէպ ուսու կառավարութեան:

Սրտամտութիւն և ցասում, որովհետեւ Սահակայ ժողովուրդը չի կրնար իր հոգիէն խոցուած չզգալ ինքզինքն՝ այն մահացուցիչ քաղաքականութեան նկատմամբ որ փեթեքապուրկի կառավարութիւնը գործ կը զնէ Ռուսահայ մտաւորականութեան ազնււագոյն ներկայացուցիչներուն դէմ: Եւ ինչ բանի համար:

Հոկ այն բանին համար որ Ա. Ահարոնեանի ուղղուած միակ մեղադրանքն է յանուն Տահկաձայ ժողովուրդի արեան ու նախնիներուն, յանուն խողովուրդ ու բնաջնջելու վտանգին տակ գտնուած իր արինակիցներուն՝ բողոքի ձայն բարձրացուցած ըլլալը համարեան ուժով զէմ:

Ուրեմն, ուսու կառավարութիւնը՝ Ահարոնեանի և իր ընկերներուն բանտարկութեամբ, քաղաքական ցոյց մըն է որ կրնէ, ամէն բանէ առաջ, Թիւրքիայ ժողովուրդին: Անարդար պատիժներու ենթարկելով գարշելի ուժով միլիոններով միլիոնաւոր զոհերու դատին պաշտպանները՝ ինչպէս են Ահարոնեանները, — պաշտօնական Ռուսիան ոչ թէ նոյն Ահարոնեաններն է որ կը պատուհասէ, այլ Տահկաձայ ժողովուրդն է որ կը նախատէ ու կը հարուածէ:

Եւ տահկաձայ ժողովուրդը չի կրնար ոչ անտեսել այս բանը, ոչ ալ մտքէն հանել զայն երբեք:

Ահա երկու տարին կը լրանայ որ մէկ քանի հարիւր հոգի, բժիշկ, փաստաբան, գրագէտ, բանաստեղծ, առեւտրական և աշխատաւոր, ձերբակալուած են և կը քաշքշուին ամէն նախաժամ բանտերու մէջ՝ առանց դատուելու և առանց դատարանի երես տեսնելու: Այս իրողութիւնն իսկ, իր մերկութեան մէջ, բաւական չէ՞ արդէն վիշակելու թէ ուսու կառավարութիւնը ինչ քաղաքական կանխամտածութեամբ ու վրէժխնդրական հաշիւներով կը դեկավարուի՝ հանգէպ Հայ բանտարկեալներուն:

Նովոյէրքասքի բանտը՝ նախկին Կախուրի գեղանկով, զուրկ լուսամուտէ, խոնավ պատերով, որը հազիւ քիչ մը շունչ և քիչ մը լոյս կը ցոլացնէ միայն միջին առաստաղին մէջ բացուած մէկ քանի ծակով: Երբեք: Այս տանջարանին մէջ է ահա որ նետուած են Ռուսահայ մտաւորականները, այս զնտանին մէջ է որ Տահկաձայ ժողովուրդի Տառապանքին Նրդիլը՝ Ահարոնեան, դատապարտուած է արին:

Թքնելու և չարչարանքով սպասելու ոչ թէ իր ազատութեան ժամուն, այլ իր դադարին:

Ահարոնեանի և իր բանտակից ընկերներուն դատը՝ Տահկաձայութեան դատն է, որով շահագրգռուած է ամէն մէկ Թիւրքիայի Պոլիսէն մինչև Վան, Կարինէն մինչև Եփրատէ: Անոնց կեանքին վրայ կատարուած այս պատական մահափորձը, անոնց անձեռն լրայ գործ գրուած այս անգութ ու անարդար տանջանքը՝ Տահկաձայ ժողովուրդը կը զգայ իր իսկ անձին վրայ, իր իսկ հոգիին մէջ: Այս եղբայրական ընդհանուր ցաւին մէջ միևնոյն զգացումը կը կրեն անխորհրդաւոր Տահկաձայութեան բոլոր հասուածները ու տարերը, ազատական թէ պահպանողական, քաղաքացի թէ զիւղացի, մտաւորական թէ արհեստաւոր: Աւելորդ չէր որ փէթեքապուրկի կառավարութիւնը չի մոռնար հաշիւ տանել այս ազգային զգացումը:

(Ռզառամարտ)

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԻԱՑՆԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Շեքաֆ, 28 նոյ. 1910

Պ. Ահարոնի Ամերիկահայ գաղութներին այցելելու ունեցաւ և այս օգուտը որ շարժում մը սկսած է Միացեալ-Նահանգների մէկ ծայրէն միւսը կովկասահայ բանտարկեալներին ի նպաստ հանգանակութիւններ անելու: Դժբաղդաբար ամերիկահայ մամուլի մէկ մասը արձագանք չը տալէն զատ՝ ազնուութիւնն (?) ունեցած է ցարդ իրեն խրկած բողոք կոչերը անտեսելու և այդ մամուլի ներկայացուցիչ եղող կազմակերպութիւններ գաղտնի ու յայտնի միջոցներով, թէ չըլաբերականներով և թէ գործիչների հրապարակախօսութիւններով ջանացած են և կը ջանան ամէն կերպ արգելքներ յարուցանել այս ազնիւ ձեռնարկի իրականացման դէմ որ ամերիկահայ տարեգրութիւններին մէջ պիտի մընայ եզական՝ իր շարժառիթի մաքրութեամբ և փոխադարձ պարտականաւորութեան գիտակցութեամբ (?):

Երեկ Շիքակոի գաղութը արձա-
գանդ տալով առևտրային մեր տառա-
պետը հղթարենքին օգնություն
ձեռք կարկառելու կոչին, կազմակեր-
պած էր ժողով մը ուր ատենախոս-
անք հրաւիրուած էին պ. Է. Ակնու-
նի՝ Ֆրէզնոն, Ասքանազ Մելքո-
նեան՝ Սթ. Լուիզէն և Տօքթ. Գասա-
պեան՝ Սթիվիանէն, ինչպէս նաև պ.
պ. Տիքիշեան՝ Շիքակո համալսարա-
նէն, իբրև քաղաքի բողոքական
հասարակութեան ներկայացուցիչ և
Ծերօնեան:

Հակառակ քանի մը ժամ տևող
հեղեղանման անձրևին, ժողովարա-
նը խանձած էր մեծ բազմութիւն:
Պ. Ծերօնեանէն էր երկրորդ ատենա-
խօսը, որի մտքի վրայ երևի պատ-
կանելի հանդիսականները թողուցին
հոգեբանական որոշ ազդեցութիւն մը,
չատազուկեց Ռուսահայերին օգնելու
կարիքը և համարաչխութեան օգտա-
կարութիւնը: Տիկին Մարգարէանի
մեծերգէն վերջ, բեմը բարձրացաւ
պ. Տիքիշեան, որ համակրելի կերպով
պարզեց Ռուսահայ բանտարկեալնե-
րի վիճակը և յորդորեց ներկանե-
րին՝ աջակցելու նպատակի մը որ նւի-
րական է:

Չորրորդ ատենախօսն էր Տօքթ.
Գասապեան, որ սահուն լեզուով մը
20 րոպէի մէջ պատկերացուց բան-
տարկեալների վիճակը և անոնց պա-
րագանքի կարօտութիւնը և թե-
լագրեց հանդիսականներին իրենց
աջակցութիւնը չը խնայել և միան-
գամայն յորդորեց որ հայ ժողովուր-
դը, մասնաւորապէս Շիքակոի հայ
գաղութը, բողոք բառնան առև բըռ-
նապետութեան դէմ, առևտրային մտա-
ւորականութեան հանդէպ իր յա-
րուցած այս հալածանքին համար

Իսկ առաջին ատենախօսն եղաւ
պ. Է. Ակնունին որ 15 րոպէ տևող իր
կուռ բանախօսութեամբ պարզեց
առև քաղաքականութիւնը հանդէպ
հայերին և ցոյց տուց որ առև կա-
ռավարութիւն որոշապէս հայահա-
լած քաղաքականութեան մը կը հե-
տևի տարիներէ ի վեր և չարամտու-
թիւն է որոշ կուսակցութիւնների
վերադարձի պատասխանատուութիւնը
260է աւելի հայ բանտարկեալների,
որոնք կը բաղկանան գրագէտներէ,
վաճառականներէ, երկրագործներէ,
արհեստաւորներէ և արւեստագէտ-
ներէ և պատիւ կը բերեն այն ազգին,
որի զաւակները լինելու պատիւն ու-
նին:

Վերջին ատենախօսն էր պ. Ասքա-
նազ որին յանձնուած էր և հանգանա-
կութիւն բանալու դժուարին գործը:
Պ. Ասքանազի ատենախօսութեան ամ-
փոփումը իր չահեկանութեան հա-
մար կուղարկեմ Արմէնիային, որի
ընթերցողներին կը թողուի որակել
Շիքակոի հայգաղութէն անոնց վերա-
բերումը հանդէպ մեր առևտրային եղ-
բայրներին օգնելու գեղեցիկ ձեռնար-
կին, որ աւելի քան ազնիւ է:

Հանգանակութիւնը պ. Ասքանազ
չատ յաջող կերպով առաջ տարաւ:
Հայ ժողովուրդը ազնիւ է և միշտ էլ
պարտաճանաչ, երբ իր առաջնոր-

դողները ազնիւ վերաբերում ցոյց
կուտան դէպի ազգային-հասարակա-
կան ունէ նպատակ: Շիքակոի հայ
գաղութը անտարակոյս հաւաքա-
բար ետ չը պիտի մնար իր առատա-
ձեռնութեան մէջ ուրիշ ունէ գաղու-
թէ մը, եթէ չը գտնուէին մարդեր,
որոնք, նոյն իսկ կուսակցութեան ա-
նունով, ամբողջ շարքովներ գաղտնի
ու յայտնի ամէն միջոցներով ջանա-
ցին արգելք հանդիսանալ և փորձել
վիժեցնելու Շիքակոի հանգանակու-
թիւնը: Հակառակ իրենց ջանքերին,
հայ գաղութը պարտաճանաչութեան
ուղիէն չը շեղեցաւ, և թէև քիչ, այ-
սու ամենայնիւ դարձեալ 150 տղարի
մօտ կուրիկ գումար մը սեղանի վրայ
դրեց մեր առևտրային բանտարկեալնե-
րին տառապանքը մեղմելու համար:
Թանձախմբին իրաւունք տրուեցաւ
հանգանակութիւնը շարունակելու և
դուրսը, հաւատարմով թէ կարող
պիտի լինին գումարը կրկնապատկել:

Ըստ յայտագրի վերջին մասին,
պ. Ակնունին բացատրականներ պիտի
տար կարգ մը հարցերի մասին: Ժո-
ղովարահին ժամանակը լրացած լի
նելով, ատենապետը ժողովուրդը հը-
րաւիրեց վերին համեմատաբար ա-
ւելի փոքրիկ սրահ բարձրանալ և
ժողովի վերջին մասը այնտեղ շարու-
նակել:

Այստեղ հարց ծագեցաւ թէ զրամ
ո՛ւր պէտք է զրկել և որի՞ միջոցաւ:
Հանգանակութիւնը արդէն փակած
էր և պ. Յովհաննէս Ռուսեան դար-
ձեալ իր պաշտօնի զուլա անցաւ ժո-
ղովը կառավարելու: Այս պարագային
նկատելի կէտն այն էր որ ո՛չ մի սէնթ
չը վճարողներն ոտքի վրայ էին ի-
րար ետեւ խօսք ուղիւ, առաջար-
կութիւններ անելու և երկրորդելու
ամէն անգամ, մօռնալով սակայն որ
իրենք զրամ տուած չէին և թէ միան-
գամայն ազնուութիւն ունեցած էին
ամէն միջոցներով այդ գեղեցիկ նը-
պատակը անյաջողութեան մատնելու:
Պ. Ասքանազ այդ «տարամբօրէն»
այլադրակ շատըրուցութիւնների
շարժառիթը հասկանալով՝ իրաւացի
կերպով նկատել տուաւ թէ «զրամ
չը տուողները, նոյն իսկ իրենց ճառած
Սահմանադրութեան անունով, իրա-
ւունք չունին խօսելու և ուրիշների
տուած զրամի ինչ կերպով գործած-
ւելու մասին կարգադրութիւններ
անելու...»

Պարտաճանաչ մարդերին այդչափն
էլ բաւ էր, եթէ զգային. բայց որի՞
հոգ. իրենց նպատակն էր սրահը աղ-
մկել ո՛րքան որ կարելի էր, հոգ չէր
թէ ատենապետը որքան կը նեղէր
տնոնց անկարգութիւնէն և ի՛նչ յան-
դիմանական միջոցների կը դիմէր
կարգը պահպանելու համար:

Պ. Ակնունին սակայն համարեաւ
թեամբ և իր տակնուվ ցոյց տուց որ
խուժանային բնազդներին կարելի է
յնդիմել համարութեամբ և մեղմու-
մութեամբ, ու ինքը յաջողեցաւ իր
բացատրութիւններով հանգարտե-
ցնել զիտուվնաւոր անհամարապէս
րիկն: Պ. Ակնունին ասաց որ «կ. պօլ-
սի մէջ շուտով կը կազմուի Կովկաս,

հայ բանտարկեալների անունով կեդ-
րոնական յանձնախումբ մը, կազմած
օսմանեան բարձրագէտների անդամներէն
և մէկ քանի չեզոք հայերէ և դրամ-
ները ամերիկահայ գաղութների
յանձնախումբները կը խրկեն կ. պօլիս
պատրիարքի միջոցով կամ ուղղակի
յանձնախմբի հասցէին. իսկ մինչև
կեդրոնական յանձնախմբի կազմիւր,
թո՛ղ տեղական յանձնախումբեր
զրամը պահեն իրենց մօտ»:

Որոշեցաւ յանձնախմբին թողուլ
զրամը ո՛ւր և ի՛նչ միջոցով ուղարկե-
լու վերջնական որոշումը:

Թանձախումբը պատրաստած էր
բողոքելու որոշմագիր մը (resolu-
tion), ուրիշ մէկ պ. Ակնունին պատ-
րաստած էր աւելի նպատակայար-
մար և կտրուկ: Երկուքն էլ կար-
գացուեցան ժողովին մէջ. դարձեալ
իրարանցումը սկսեց այս ազնիւ դոր-
ծը խանգարել ուղղողներին մէջ բայց
ժողովրդին հաւանութեամբ վերջնա-
կանապէս որոշուեցաւ որ այդ երկու
որոշմագիրները, ինչպէս նաև Տօքթ.
Գասապեանի թելադրութիւնը տրւե-
լիք բողոքի մասին՝ դարձեալ յանձ-
նախմբին յանձնուին, որը ատենց
մէկը կամ թէ երեքի բարեփոխու-
թեամբ ուրիշ մը ձևակերպէ և անմի-
պէս հետագրէ իլլինոի նահանգա-
պետին և քօնկրէտի Շիքակոի պատ-
գամաւորին ու մէկ օրինակ էլ Ուա-
շինգտոնի առև դեսպանին:

Երեկ գիշեր արդէն այս միջոցով
որոշումների մասին պէտք եղած տե-
ղեկութիւնները հաղորդուեցան տե-
ղական մամուլին:

Երանի՜ թէ մարդերը չարամիտ չը
լինին և Ռուսահայ բանտարկեալնե-
րին օգնելու այս գերազանցապէս ազ-
նիւ ձեռնարկին աջակցելու եթէ աղ-
նուութիւնն ու յօժարութիւնը չու-
նին, գէթ անբարեխիղճ չը գտնուէին
անազնիւ միջոցների դիմելու համար:
Լաւ գործ մը կատարել միշտ առա-
քինութիւն է. իսկ թէ ի՛նչ է քան-
գելը՝ թող «ազգասէր» խանգարիչ
ները պատասխանեն:

ՁԱԽԵՆ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՍԻ

Ազգ. Երեսփոխանական ժողովի
Գ. նառաջընթացի 4րդ նիստը գումար-
ուեցաւ նոյ. 26/9 գեղեկութիւն: Մայր-Դի-
ւանը որոշած էր նիստը դաժնակ
ընել և խորհրդարանի փողոցն ալ
ոստիկանների և ոստիկան զինուորնե-
րի ահազին բազմութեամբ լեցուցած
էր: Ժողովուրդը՝ որ հետաքրքիր
էր շուտով իմանալու իր երեսփոխան-
ների տալիք որոշումները, բայց
նիստը դաժնակ լինելուն պատ-
ճառով փողոցը կը սպասէր, մին-
չև վերջ հանդարտ և զգոյշ մը-
նաց, ունէ խառնակութեան տեղի չտըր-
ուելու համար: Մէկ անգամ միայն հրա-
զէնքի արձակման ձայներ լսուեցան և
թէև ոստիկաններն իրար անցնելով ու-
ղեցին ալուձախ ձերբակալութիւններ
ընել, բայց շուտով հասկացան որ մօ-
տակայ յունական սրճարանէ մը
զէնք պարպուած էր ուր մէկ երկու

գինով Յոյներ ուզեր են այդպէս
խաղ մը խաղալով իրարանցում մը
ձգել, կարծել տալով որ Հայերը
զէնքի դիմեցին ոստիկաններին դէմ:
Աւելորդ է ըսել որ ձերբակալուե-
ցան այդ գինով Յոյներ:

84 երեսփոխաններ ներկայ կը
գտնուէին: Մայր-Դիւանի պաշտօնա-
վարութեան ժամանակը օրէնքին հա-
մեմատ լրացած լինելով, նոր ընտ-
րութիւն կատարուեցաւ և Ա. Ատե-
նապետ ընտրուեցաւ Տ. Մանուկ Ա-
զարեան 48 քուէով, Բ. Ատենապետ
Տ. Պարգե փափագեան 53 քուէով և
Գ. Ատենապետ Տ. Հայկ խօճառա-
րեան 46 քուէով: Ատենադպիր ընտ-
րուեցան Տիարներ Աբրահամ Տ.
Թակոբեան 51 քուէով, Օննիկ Չիֆ.
թէ Սարաֆ 47 քուէով և Տօքթ. Թիւ-
լեան 45 քուէով:

Օրակարգի խնդիրներին, այսինքն
Պատրիարքի հրաժարականին ընդու-
նելութիւնը կամ մերժումը քուէար-
կելու և Ազգ. նոր վարչութիւն մ'ընտ-
րելու գործողութիւններին անցնե-
լէ առաջ, ազատական երեսփոխան-
ներէն Տիար Ռուբէն փափագեան
դիտել տուաւ ժողովին որ Սահմանա-
դրութեան համեմատ իրենց ալ մէկ
հինգերորդի պաշտօնէ դադարման և
անոնց տեղ նորընտիր երեսփոխան-
ներ եկած լինելու ժամանակը լրա-
ցած է արդէն. հետեւապէս Պատ-
րիարքի հրաժարման և Ազգ. նոր
վարչութեան մը ընտրութեան պէս
ծանրալիւ գործողութիւններ կա-
տարելու իրաւունքը կը պատկանի
այն երեսփոխաններին որոնք ըստ
օրինի պէտք է նոր ընտրուած լինին
և որոնց աթոռները ապօրինի գրա-
ւելով ձայն տուած պիտի լինին 28
հին երեսփոխաններ: Սահմանադրու-
թիւնը բացարձակ կերպով տրամա-
դրած է այս օրէնքը իր 69րդ յօդ-
ուածին մէջ, այնպէս որ անկէ չեղե-
լու համար օրինական ուրիշ ոչ մէկ
տրամադրութիւն կայ: Եթէ ժողո-
վըն իր այսպիսի ապօրինի կա-
ցութեան մէջ Ազգ. վարչութիւն մը
ընտրէ, այդ ընտրութիւն կրնայ օրի-
նաւոր գանգատների տեղի տալ և
նոր վարչութիւնը հեղինակութիւն մը
չկրնար ունենալ Ազգին առջև, մինչ-
դեռ այժմ ամէն ժամանակեւ աւելի հե-
ղինակաւոր վարչութեան մը պէտք
կայ: Ո՞վ գիտէ, կրնայ լինել որ նոր
ընտրուած 28 երեսփոխաններն, ո-
րոնք ժողովրդի այժմեան պահանջ-
ները պիտի ներկայացունեն, կար-
ծիքների տարբեր հոսանք մը գո-
յացունեն այս ժողովի մեծամասնու-
թեան մէջ:

Բայց կեդրոնի կուսակցութիւն
կոչուածները որոնք այժմ մեծամաս-
նութիւն կը կազմեն ժողովին մէջ,
խորհելով թէ իբրև մեծամասնութիւն
կարող են ամէն բան ընել, նոյն իսկ
Սահմանադրութիւնն ալ ոտնակոխ
ընել, նշանակութիւն չեն ուզեր տալ
այդ օրինական դիտողութեան և կը
պնդեն շարունակել առանց վերանո-
րոգուելու ըստ օրինի:

Ատոր վրայ ազատական երեսփո-

խանները խմբովին մեկնեցան ժողովարահէն, կրկնելով թէ Ժողովը օրինական կազմ չունենալով չկրնար ո'նէսրոյում տալ Ազգ. Սահմանադրու թեան պաշտպան հանդիսանալով և օրէնքը յարգել տալ ուզելով ժողովարահէն մեկնող երեսփոխաններն են Տիարներ Հմայեակ Խոսրովեան, Ռուբէն Փափազեան, Յակոբ Պահրի, Սողոմոն Տ. Ալաբեան, Սմբատ Բիւրատ, Սարգիս Էսմէրեան, Խնդիր Սիմոնեան, Աբրահամ Հայրիկեան, Երուանդ Սըրմաքէշխանեան, Մելքոն Կիւրճեան, Լեւոն Սեղրոսեան, Աղեքսանդր փանոսեան, Թորգոմ Պօստեան, Վարդգէս, Յարութիւն Շահրիկեան, Ռ. Զարգարեան, Ա. Վառմեան, Վահան Փափազեան, Ղ. Մէլոյեան, Հմայեակ Լաճիկեան, Միսաք Սուրեան և Միհրդատ Հայկազն: Ազատականներին հետեցան նաև Եւսիկ Քալունի, Սուքիաս Պալըզեան, Խորէն Յարութիւնեան և Արէլ Երէցեան քահանայները: Իսկ այդ միջոցին արդէն բացակայ էին ազատական երեսփոխաններէն Տօգթ. Թորգոմեան և Տիարներ Պետրոս Հալաճեան, Ստեփան Գարահան, Գրիգոր Զօհրապ, Սմբատ Քեաթիպեան, Արամ Հալաճեան, Հրանտ Առատուր, Գեղամ Տ. Կարապետեան, Լևոն Սաթճեան և այլն:

Քաղաքական ժողով

մեր ընտրողներուն գիմենք : Պատգա-
մաւորութիւն մըն ալ վաղը ձեզի պիտի
գայ՝ իրաց վիճակը պարզելու :

վրայ ելլելով հետեւեալ խօսքերը ուղղեց
ներկայ հասարակութեան. —

իրեն վրայ, որուն երեքը իրեն հան-
դիպած և վերադարձ տեղի վրայ
Սէրգիս ըսաւ թէ՝ Տիմիթրոս
զող-աւազակ սպառնալով մըն է, ու-
րուն ուղած էր բռնել, ատոր համար
զրպարտութիւն կ'ընէ իրեն. ինք չէ
կրակած անոր վրայ:

Դատաւարութիւնը մօտ 3 ժամ
տեւած ըլլալուն, և երկու վկաներ
բացակայ ըլլալուն՝ երրորդ դատա-
ւարութիւնը յետաձգուեցաւ դեկտ.
4/17ին:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ուրախ ենք որ փոքրածիւ հայ
գաղութիւն մէջ նոր ընտանիք մ'ալ
կազմուեցաւ: Կիրակի (դեկտ. 18)
գիշեր Ս. Յարութիւն մատուոն մէջ
կատարուեցաւ Տիար Նշան Սիրու-
նեանին Օրիորդ Աղանի փամպու-
ճեանի հետ ամուսնութեան պսակի
արարողութիւնը: Տիար և Տիկին Սի-
րունեանները Կ. պոլսեցի են: Տիար
Սիրունեան Կ. պոլսի կոտորածին ժա-
մանակ Մարտիկ եկած հաստատուած
է ուր բաւական երկար ժամանակ
Արմենիայի գրաշարութիւնն ըրած է
և այժմ գրագրութեան պաշտօն կը
վարէ Թէքէեան վաճառատան մէջ:
Իսկ Տիկին Սիրունեան դուստրն է
գեղազօր Տիար Ստեփան փամ-
պուճեանի:

Մեր ջերմ բարեմաղթութիւններ
նորապսակ ամուսին:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻՍ

Որքան հայրենի երկրէս հեռու, այն-
քան աւելի կարօտը կ'զգամ լսելու քու
անուշ բարբառը, ո՞վ մայրենի լեզուս:
Ինծի համար սուրբ են քու բառերդ
ու ամէն լեզուներէն աւելի գերազանց
քաղցր՝ վանկերդ:

Հայաստան, ա՛յն քու բնագաւառը,
և Արարատ՝ քու սիրտդ: Ինչպէս չսի-
րել քեզ երբ Արեգակը իր անշնչախոր
քառուկն առաջին անգամ Արարատին կը
ժպտի ու կողմնէն զայն քու բարբառիդ
ամենէն անուշ հնչումովը:

Ու Հայաստանի հսկայ գետերը կը
վազվազեն գալարելով, ու կ'ուռելով
եզերքին հետ քու լեզուովդ յաղթական
երգեր կը հնչեն:

Որտեղ կը թաւալի ամպերը գալա-
րելով ու քու էն խիստ հնչումներէդ իր
յաղթական երգը կը գոռայ և գարնան
առաւօտեան գեփուրը վարդենիները կը
չոյէ քու լեզուիդ էն անուշ հնչումներէն
մեղեգիներ յօրինելով:

Գողթան երգիչներու անցեալ մութ
դարերուն մէջ զքեզ փառաբանէին յե-
տոյ, Խորենացիներ, Սղիշներ, Նարեկա-
ցիներ քու փառապաշտ կազմեցին. և
աւելի յետոյ քեզի հաւատարիմ մնացած
որդիներէդ էն ընտիրները իրենց քնա-
րին նուրբ թելերուն վրայ քու անուշ
բարբառը թրթռացուցին:

Ու հիմա, քաղցրահնչին քնարներու
նուրբ թելերուն վրայ փափկացած ու
քաղցրացած իմ անուշ բարբառն են
դուն:

Ապրէ՛ դուն բոլոր դարերուն մէջ ու
քու անուշ բարբառովդ հմայէ քու սըր-
տէդ ծնած հարազատ զաւակներդ, ո՞վ
պաշտելի Մայրենի Լեզուս:

ՆՈՒՄԱ

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ԼՈՒԻՐ

Բ. Դուռն արտօնութիւն տուեր է
Գերմանացիներին Գերմանական Առեւտր-
ական վարժարան մը հաստատելու
Մակեդոնիայի իւսթրիալ նահանգին մէջ:
Գիշերօթիկ աշակերտներ ալ պիտի ըն-
դունուին: Աւսուցիչները վիէննայէն և
Բրակայէն պիտի զրկուին և ատենց ճա-
նապարհածախքերը պիտի վճարէ աւստ-
րիական կառավարութիւնը:

— Օսմանեան Խորհրդարանի պատ-
գամաւորները միջազգային իրաւաբա-
րութեան (arbitrage international) խմբակին
և Ֆրանսիոյ համաժամանակ խմբակին
միջև բանակցութիւնները յաջող-
ութեամբ վերջացած են այն այցելու-
թեան մասին որ Ֆրանսական խմբակը
Կ. Պոլսի երթալով պիտի ընէ, իբրեւ
փոխադարձութիւն մը այն այցելութեան
որ անցած տարի օսմանեան պատգա-
մաւորներն ըրին Ֆրանսա: Օսմանեան
խմբակին նախագահ Սիւլէյման էլ Պոս-
թանի էֆէնդին, որ միևնոյն ժամանակ
Օսմանեան Պատգամաւորական ժողովի
դեր-նախագահն էր մին է, խմբակի
գլխաւոր անդամներին հետ մէկտեղ
եղանդով կաշխատի չքեղ ընդունելու
թիւն մը լինելու համար Ֆրանսացի
պատգամաւորներին: Պաշտօնական շըր-
ջանակներին մէջ մեծ գոհունակութիւն
պատճառած է Ֆրանսացի պատգամա-
ւորներին Կ. Պոլսի այցելելու որոշումը:
— Իտալական ղեկավարը նորէն Բ.
Դրան բողոքներ է թիւրք լրագրողներին
Իտալացիներին դէմ գրգռել յօդուած-
ներ հրատարակելու համար:

— Գօլէրան դեռ կը շարունակէ Կ.
Պոլսի մէջ: Դեկտ. 18ին հեռագրած են
թէ նոյն օր 43 անձ բռնուած և 29 մե-
ռած է:

— Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն դեկտ.
19ին. «Ճակիտ պէյ Զալուի մէջ ատե-
նախօսութիւն մը ըրած միջոցին պեռ-
ճախօս կերպով բացատրեց թէ Թիւր-
քիա խորին համակրութիւն և երախ-
տագիտութիւն կը տածէ Ֆրանսայի հա-
մար: Յայտարարեց թէ փոխառութեան
խնդիրը, որ բոլորովին երկրորդական է,
չկրնար ֆէյսսել աւանդական յարաբե-
րութիւնները սիրալիր մնալուն և կըր-
կին հաստատեց թէ կառավարութիւնը
կուզէ լաւագոյն յարաբերութիւններ
ունենալ Ֆրանսայի հետ: Ճակիտ պէյ
այսօր Կ. պոլսի վերադարձաւ:»

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Կ. պոլսէն կը հաղորդեն թէ Ռեմիայի
պարսիկ կառավարչին հետ համաձայնու-
թեամբ մը վերջ տրուած է Ռեմիայի հիւ-
սիսակողմը պատահած կռիւներին:
Ռեմիայի և Սայմաստի միջև յարաբերու-
թիւնները վերահաստատուած են:

— Զօրավար Սիբրեմ իր հրաժարա-
կան տուեր է, նկատելով որ յետադի-
մական տարրը սկսած է տիրապետել
նորընտիր նախարարութեան մէջ:

— Պետերբուրգէն կը հաղորդեն թէ
Թիւրքեպարսկական սահմանագլխին
վրայ պատահած կռուի միջադէպներին
քաղաքական մեծ նշանակութիւն կը
տրուի Ռուսիայի մէջ և կը կարծուի որ
ծանր հետեանքներ կրնան ունենալ:
Զօրավար Ուէկրոս Պետերբուրգէն զըր-
կուեցաւ, Կովկաս և Կարս, պէտք եղած
կարգադրութիւնները նախապատրաս-
տուած լինելու համար ի հարկին:

ՆՈՐ ՍՍՏՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրատ. Բաֆֆի Լսարանական Մի-
ութեան No 1. ՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱՒԱՌ-
ՐԻ ՄԸ ՀԱՇՈՒԹՅՈՒՆՈՒԹԻՒՆԵՐ:

Կ. Զօրավար (Հեղինակին նկարով) Կ.
Պոլսի — Սկիւտար 1910. Տպագր.
Հ. Թիւրքեպան Գին 1 շրշ. (25 սան
դիմ):

(Օսմանեան Խորհրդարանին Կ.
Պոլսի հայ պատգամաւոր և Թիւր.
քիայի Հայերի Ազգ. Երեսփոխանա-
կան ժողովին անդամ Տիար Գ. Զօրա-
պի 1910 սեպտ. 12/25ին Սկիւ-
տարի «Բաֆֆի» Լսարանական Մի-
ութեան դաշտահանդէսին մէջ ար-
տասանած բանախօսութիւնն է որ
իր ժամանակին մաս առ մաս հրատա-
րակուեցաւ «Ազատամարտ» օրաթեր-
թին մէջ. Մենք Արմենիայի Երգ թը-
ւին մէջ խորհուրդ տուած էինք ու.
չաղորդութեամբ կարգաւ այդ բանա-
խօսութիւնը որ թէ՛ իր գրական ու
ճով հաճոյք կը պատճառէ ընթերցոյ-
ղին և թէ՛ կարեւոր խորհրդածու-
թիւններ ու տեղեկութիւններ կը
հաղորդէ Թիւրքիայի ներկայ վիճա-
կին վրայ ընդհանրապէս և մեր ազ-
գային վիճակին վրայ մասնաւորա-
պէս: Քաջակրօնութեան արժանի է
Բաֆֆի Լսարանական Միութիւնը որ
առանձին տետրակով հրատարակած
է այս կարեւոր բանախօսութիւնը:
Պատնալու համար դիմել այս հաս-
ցէին:

Club arménien «Raffi»

Seutari

CONSTANTINOPLE (Turquie)

ԱՆԱՀԻՏ հանդէս ազգային, գրա-
կան, գեղարուեստական: ԺԱ տարի
1901-1910 Մարտ-Ապրիլ. թիւ 11-
12: («Անահիտ» ի այս թիւը թէն վա-
ղուց պատրաստուած. բայց թերթին
տնօրէն Տիար Ա. Զօրանեանի եր-
կարտեւ հիւանդութեան պատճառով
ուշացած էր ցարդ լոյս տեսնել: Ու-
րախ ենք որ Տ. Զօրանեան բոլորո-
վին առողջացած է այժմ և ինչպէս
յայտարարած է, «Անահիտ» իր ԺԲ
շրջանը թեւակոխելով պիտի վերսկսի
հրատարակուիլ 1911 յունվար-փե-
տըրվարին և 6 թիւերը կանոնաւո-
պէս լոյս պիտի տեսնեն իրենց ժամա-
նակին: ԱՆԱՀԻՏ տարեկան բաժ-
նորդագինն է 10 Ֆր. Ֆրանսա, 12
Ֆր. օտար երկիրներ: Վեցամսեայ
բաժնորդագրութիւններ ալ կընդուն-
ուին: Հասցէ A. Tchobanian, 17 Rue
La Bruyère. PARIS

ԱՇԽԱՏԱՆՔ շաբաթաթերթ
գրական, քաղաքական և տնտեսա-
կան: Նոյեմբեր ամիս 7էն սկսած է
հրատարակուիլ վանի մէջ. Տպա-
գրուած է Բարսեղեան տպարանը և
տնօրէն-խմբագիրն է իշխան Ստա-
ցանք սկզբնական 2 թիւերը: Կը
զբաղի հասարակական խնդիրներով
և տեղական լուրեր ալ կուտայ: Դըժ-
բաղդապէս տպագրութիւնն այնչափ
մաքուր, եղած չէ անպէս որ տեղ
տեղ դժուար կը կարդացուի: Թու-
սալի է սր այդ ալ կարգադրուի քիչ
ատենէն. կարելի է նաև այնպէս պա-
տահած լինի որ մեզ հասած օրինակ-
ները գէշ տպուած լինին: Որչափ մեզ
յայտնի է, վերջին ժամանակներ

վանի մէջ լոյս տեսած թերթերը
խմբատիպ էին: Այսպիսով առա-
ջինն է որ տպագրական տառերով լոյս
կը տեսնէ:

Տարեկան բաժնորդագինն է վանի
վրայէթը 40 շրշ. Տաճկաստանի
միւս վայրեր 50 շրշ. Ռուսաստան
5 ըրլ., ուրիշ երկրներ 15 Ֆրանգ:
Հասցէ՝ Rédaction «Achkhadank»
VAN (Turquie d'Asie)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

«ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ

Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերն
որոնք բոլորովին սպառած են, շա-
տերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամիսփ.
ւած են այս Յուշարարի մէջ որ ութա-
ժալ դիրքով 124 երեսներ կը բաղ-
կանայ: Գինն է 1 Ֆր. 40 սանդիմ:

Տարածելու համար մէկ անգամէն
10 օրինակ զնոյն կը շրջանէ 10
օրինակը, ապահովագրուած ծրարով
10 Ֆրանգի փոխարէն:

Դիմել Արմենիայի խմբագրութեան.

ԺԳ

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ.

(ԶՕՔԱՐԻԱ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԿԵՐԵՆԷ ԳԵՐԹՈՒՆԵՐԱՆԵՐ

1894

1 Ֆրանգ և 40 սանդիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը
լինի:

(Պարսկա-տանի Հայերին համար
1 Ֆրանգ է:)

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՐԵՆԷ ԱԻՆՈՒԱՆ

ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՆ ԱՂԼԱՐԻՊ

Ս.յ հետաքրքրաշարժ գրուած էր
ներկայացունէ ընտանեկան տիւր-
պետներէն մին ուր կը տեսնուի թէ
տիւրպաշտական մի հայր իւր տղակո-
ւած վարքաբարքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
պաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 Ֆրանգ:

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

լրագիր հասարակական, տնտեսական
և քաղաքական

Տարեկան բաժնորդագինն է Թիւր-
քիա 15 շրշ., Ամերիկա 1 ¼ տլր. և
ուրիշ ամէն տեղեր 6 Ֆր.: Հաս-
ցէն Rédaction du journal ACHKHA-
DANK. à la librairie S. Tokadjian.
SMYRNE (Turquie)

ՅՆՕՐԷՆ-ԻՄԲԱԳԻՐ

Գ. ԳԵՐԹՈՒՆԵՐԱՆԵՐ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերի և տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIÈRE
Marseille. — Imprimerie da Midi